

BLÅS LIV I GETTONA Den kraftiga sociala segregationen i Tensta, Rinkeby och Rosengård är ett bekymmer, men kan brytas. Statsråden Jens Orback och Mona Sahlin kan bli historiska genom att förvandla storstädernas getton till dynamiska stadsdelar, skriver arkitekt Jerker Söderlind tillsammans med företagare i Kista och ger konkreta förslag.

Så kan Tensta förvandlas

När traditionella metoder för integration och upprustning havererat är tiden mogen för en ny stadspolitik. Dagens medborgare i miljöprogramsområden bör ges makt att själva utforma sin framtid.

Vi gör här tre klagöranden om dagens s k utsatta bostadsområden och föreslår fem punkter för en ny stadspolitik, som kombinerar den traditionella arbetslinjen med modern stadsplanering och tillväxtberämmande näringslivspolitik.

Samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin och integrationsminister Jens Orback har chans att omvandla problem till möjlighet – ett uppraderat folkhem, i takt med tiden.

Storstadsstatsningen är ett misslyckande. Det beror på en felaktig beskrivning av förtortens problem.

Två miljarder har använts på tillfälliga åtgärder som trots tal om medinflytande snarare förstärkt bilden av "problemförtorten" som en gigantisk ungdomsgård i behov av välgenrehet.

Men bostadsförsörjarna Åsa Brämå och Roger Andersson har i en stor studie av Stockholmsregionen visat att de som har ekonomisk möjlighet flyttar därifrån. Vi undrar: Trodde någon att dessa åtgärder på allvar skulle öka medborgarnas makt och stadsdelarnas attraktivitet?

Efterkrigstidens bostadsområden är felplanerade. 1960-talets idé om lokal gemenskap i isolerade bostadsområden har skapat en stadslös storstad.

Öar av bostadslägenheter utan arbetsplatser och gator långt utanför innerstaden har skapat en segregationens geografi – en stadsbyggnadens "apartheid light". Varje samhällsgrupp lever i var sin bubbla. Gränsen är skarp mellan de välstuerades innerstad/villaområden och miljöprogrammets bostadslådar.

Dagens omskrivna stadsbyggnadsprojekt består tyvärr av välordnade bostadsenkla för bättre bemedlade: Lidingös lyxradhus i Gåshaga, Stockholms Hammarby Sjöstad och Malmös Västra Hamnen och segregationens senaste skrytbygge Turning Torso. Vi undrar: På vilken fråga är Turning Torso ett svar?

Invandratätheten är inte problemet, utan snarare de svenska stadsplanerare som vägrat bygga städer som underlättar företagande och handel.

Invandrare till England, som ofta bor i blandad innerstadsmiljö har lägre arbetslöshet än svenska invandrare bosatta i avlägsna bostadsområden. Orsaken är enkel. I en stad går det att öppna affär, hantverk, restaurang, resebyrå. Detta är svårare i ett isolerat bostadsområde – där det enligt stadsplanerna inte ska finnas arbetsplatser.

Dagens utslutning av invandra-

Låt stadsdelarna kring det blåsiga Järvafältet utveckla ett svenskt svar på Central park på Manhattan.

FOTO: JUREK HOLZER

re från den normala arbetsmarknaden skärper behovet av goda förutsättningar att utveckla egna företag. I delar av London har invandratätheten snarare ökat än minskat den ekonomiska tillväxten.

Arbetarklassens befrielse kan bara vara arbetarklassens eget verk. Så formulerade sig den tidiga arbetarrörelsen i sin kamp för medborgerliga rättigheter.

I dagens "problemförtorten" har medborgarna – vare sig de heter Svensson eller Ali – bara sina åtgärdspaket att förlora. Alternativet är en dynamisk och livsbejakande urban kultur byggd på de boendes egna erfarenheter och vilja.

Vi föreslår:

1. Ersätt återvändsgator och plan-skilda korsningar med stadsgator i miljöprogrammets bostadsöknar. Med genomfartsgator – för bilar, bussar, cyklar, gående – ökar underlaget för affärsverksamhet. Den påtvingade isoleringen från omgivningen bryts och det offentliga rummet återskapas, öppet för boende, arbetande, besökare. Mötesplatser i stället för isolering!

2. Sälj allmännyttiga hyreslägenheter till de boende. Dessa nya ägare ges även rätt att uppföra nya byggnader på den kvartersmark som tillhör bostadshusen. Områdena ödslighet kan då kompletteras med nya arbetsplatser, butiker och bostäder – men på de boendes villkor.

Invandratätheten är inte problemet, utan snarare bristen på företagande och handel.

☑ Vägen ut ur gettot

Fem förslag till ministrarna Jens Orback och Mona Sahlin.

- Sälj allmännyttan till de boende.
- Bygg fler genomfartsgator.
- Gör en blandning av boende, arbete och handel.
- Möjliggör lån till småföretagare.
- Utlys en stadsmässa.

Intäkter från detta småskaliga byggande tillfaller då de boende – inte som idag stora bolag och markägare. Låt en ny och mångfacetterad arkitektur växa fram, som bryter dagens monotoni.

3. Med privat ägande till bostäder ges dagens hyresgäster den möjlighet till kapitalbildning som utmärker västerländsk marknadsekonomi: lån mot säkerhet i form av egendom.

En vanlig modell för nyföretagande i USA bygger på att hemmet belånas och kapital investeras i ny verksamhet. Detta ger också helt andra incitament till upprustning än bidrag till stora bostadsbolag.

4. Möjliggör lån på förmånliga villkor. De två miljarder som satsats på åtgärder och kurser hade gjort större nytta som riskvilligt kapital. En modern form för ulandsbistånd bygger på "mini-lån" till ex kvinnliga nyföretagare, med långsiktigt positiva effekter. Medan stora centraldirigerade biståndsprojekt ofta ger byråkrati och slöseri. Storstadsstatsningens bidrag till tidsbegränsade projekt är en tragisk parallell.

5. Underlätta småskaliga initiativ i sektorer som domineras av storskalig offentlig sektor. Barnomsorg, skola, vård, hemtjänst och hushålls-nära tjänster kan drivas i enskild regi av flera aktörer – däribland de boende. Det ger bättre välfärd, so-

cial sammanhållning och lokal ekonomi. Och fler arbetstillfällen än dagens uppfrånstörda arbetsmarknadsåtgärder.

Börja i stockholmsförtorten Tensta. Där planeras en boståtällning, "Tensta Bo 2006", med punkthus, radhus, lamellhus, kollektivhus och sporthall. I stället för att bygga vidare på den misslyckade utopin om det lyckliga och isolerade bostadsområdet föreslår vi: utlys en stadsmässa!

Låt Tensta och stadsdelarna kring Järvafältet utvecklas till en genuin stadsmiljö. Dagens stora blåsiga förtortsfält kan bli ett svenskt svar på Central Park på Manhattan – Stockholms andra city, en stads-kärna för framtiden!

Fortsätt i Malmös Rosengård, som med sitt centrala läge kan utvecklas till en av Malmös mest dynamiska stadsdelar.

Ett svenskt svar på Chinatown i New York som bygger på stadens fundamenta: småskaligt ägande av fastigheter. Sammanbindande offentliga gator. Blandning av boende, arbete, handel.

Med en ny stadspolitik kan Sverige stärka sin ställning internationellt och visa lösningar på en av EU:s stora utmaningar.

De boende själva får dessutom ta ansvar för hur de ska sätta upp sina parabolantenner – den svenska segregationspolitikens tydligaste och mest pinsamma symbolfråga.

JERKER SÖDERLIND
tekn dr – KTH Samhällsbyggnad
TIGRAN HASIC
tekn dr – KTH Samhällsbyggnad
MOHAMMAD DERAKHSHAN,
GUNILLA GLATZ
projektledare, Kista stadsdelsförvaltning
TAMI EL-BASHIRI
ANGELICA NYKOPOULOU
GEORGE SHAMOUN
företagare i Kista

☑ RKU:s pengar

Rätt att vara systemkritisk

Demokratin angrips idag av krafter som vill rentvätta begreppet från åsikter som strider mot makten. Syftet med angreppen är ett krympa det demokratiska rummet. Nu riktar sig angreppen mot Revolutionär kommunistisk ungdoms, RKU, statsbidrag. Därför måste alla som vill försvara demokratin också försvara RKU:s rätt att bedriva politiskt arbete.

För oss handlar det inte om att försvara RKU:s politik. Det handlar om att försvara rätten att vara systemkritisk, att ifrågasätta – och i slutändan den enkla rätten att få hävda att man vill någonting annat.

Vem står näst i tur?

Vad händer imorgon? Det är en fråga som alla människor som hyser från statsmakten avvikande åsikter bör ställa sig idag. Hur länge till är det tillåtet att kritisera kapitalismen som system? Ska författare som tycker "fel" i synen på demokrati kunna få författarstipendium? Ska kulturtidningar som tycker "fel" få kulturstöd?

Går det i framtiden att få statligt stöd för möten som kritiserar regeringens utrikespolitik?

Oavsett vilka åsikter vi har i övrigt, måste alla vi, som värnar om demokratin, protestera mot och bestämt avvisa alla försök att sätta upp åsiktsregler för vad som ska anses vara "rätt" och "fel" att tycka.

Demokratiska organisationer ska även om de hyser åsikter som går emot den förda politiken behandlas som alla andra.

Försvara demokratin – innan det är för sent!

MATTIAS ALKBERG
HENRY ASCHER
UNNI BRANDEBY
ROSSANNA DINAMARCA
JOHAN EHRENBERG
ALI ESBATI
ARON ETZLER
DROR FEILER
TOVE FRAURUD
DAN ISRAEL
KALLE LARSSON
KRISTIN LINDEROTH
HENNING MANKELL
JAKOB MOSTRÖM
JAN MYRDAL
MIKAEL NYBERG
STEFAN SUNDRÖM
SVEN WERNSTRÖM
EINAR WESTERGAARD
SVEN WOLLTER
JAN ÖBERG